

Про деякі аспекти запобігання корупції

Корупція представляє серйозну загрозу основам державності будь-якої країни, знищує демократію та руйнує принцип верховенства права, виступає дестабілізуючою силою в суспільних настроях, та врешті перешкоджає соціально-економічному розвитку.

Одним із основних напрямів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків в діяльності державних службовців, а також усунення умов та причин їх виникнення. Зрозуміло, що така задача потребує виваженого та комплексного підходу, а тому варто попередньо звернутись до першоджерел та дослідити «уроки історії».

Перші згадки про корупцію за різними джерелами датовані ще 2800 року до н.е. та розташовані на глиняній табличці (на той час під корупцією розуміється широкий загальний суспільний негараздів, в тому числі і суто побутового характеру). «Корупція» стосовно політики приписується давньогрецькому вченому, мислителю Аристотелю, який визначав тиранію як неправильну, зіпсовану (корумповану) форму монархії. Корупція в наближеному до сучасного змісту значенні також ставала предметом філософських текстів Платона, Мак'явелі, Русо та інших класиків філософії.

Отже, з наведеного можна зробити висновок, що суспільство з стародавніх часів усвідомлювало всю загрозу корупції та намагалось її подолати. Яскравим прикладом викриття корупційних діянь є відома промова давньоримського політичного діяча Марка Туллія Цицерона, виголошена у 75 р. до н. е. у Римському Сенаті проти намісника Сицилії, звинуваченого жителями у численних зловживаннях владою, що свідчить про здирництво і високий рівень корупції уже тоді. Можна констатувати, що корупція існувала і існує у будь-якому суспільстві будь-якої доби, втім масштаби її є різні.

Отже, варто зосередитись на чинниках, які дають можливість корупції існувати в різні часи, за різних умов, та попри усвідомлення суспільства в небажаності цього явища.

Враховуючи той факт, що корупція є одночасно явищем соціальним, політичним та правовим, вона завжди на вістрі уваги та є об'єктом вивчення фахівців різних галузей науки, тому проблемі процвітання корупції в Україні вже присвячено безліч досліджень як комплексних так і ситуативних, як наукових так і практичних. Причини корупції в цілому відомі і зрозумілі та широко висвітлюються як в пресі, так і в наукових джерелах та в більшості випадків все зводиться до недостатнього контролю з боку керівництва, фінансових проблем тощо.

Разом з тим, якщо більш детально проаналізувати причини та умови та заглибитися в їх соціальну складову, ми побачимо, що проблематика знаходиться саме на рівні суб'єктивного сприйняття особою корупції як норми суспільного життя, а решта чинників вже є наслідками.

Абсолютно справедливим та таким, що залишається актуальним і сьогодні є вислів автора книги «Корупція. Етика і влада у Флоренції в 1600–1770 рр.» Жан-Клода Вакє, який писав, що у розглянутий період дискурс про корупцію був дискурсом не про державу, а про людську природу.

Слід визнати, що саме питання моралі є першочерговою проблемою, що, в свою чергу, формує соціальну кризу нашого суспільства, адже маючи можливість до зловживань, особа, яка не дуже опікується принципами моралі та службової етики, скористається своїм становищем, попри існуючі заборони та обмеження.

Отже, перш за все, слід почати саме з «реанімації» морального здоров'я нації, підняти загальний рівень культури громадян, створити стан суспільної нетерплячості та осуду корупційних дій, що, в свою чергу, дасть людині чітке усвідомлення, що вчинення корупційних дій є абсолютно неприйнятним через їх ганебність та осуд оточуючими.

*Відділ з питань запобігання
і виявлення корупції Головного
територіального управління
юстиції у місті Києві*